

Ontvangen literatuur

Samenstelling: Paul Keuning

Een persoonlijk gekleurde selectie uit de vogeltijdschriften.

Een duik in de tijdschriften:

Eén, of enkele opvallende artikelen worden wat diepgaander besproken. Nu een dubbele focus op de Westbroekse Zodden, het gebied tussen het Tienhovensch Kanaal en Westbroek, dat de afgelopen tien jaar flink op de schop is gegaan. Deze inventarisatie staat in de Kruisbek, het blad van de Vogelwacht Utrechts. Een mooi stukje natuur alleen voor wandelaars, want het is niet toegankelijk voor fietsers en ander verkeer. Een echt stiltegebied, maar hoe is het de water- en moeras minnende vogels vergaan? Hier broedden voorheen het porseleinhoen en het kleinst waterhoen, zijn ze er nog?

De Kruisbek - jrg 57 (1) febr. 2014, Broedvogelinventarisatie Westbroekse Zodden en de Kerkeindse Polder

Eckhart Heunks

Nieuwsgierig geworden door vogels die hier hun domicilie hebben, door de rust en de ruimte in dit open, waterrijke gebied, zijn we hier vanmiddag, zondag 29 maart gaan wandelen. In de nieuwste 'Naar Buiten' het blad van Staatsbosbeheer wordt een verleidelijke wandeling beschreven over het hier aanwezige trilveen. Golvende grond alsof je over een waterbed loopt. De wandeling gaat over het Bert Bospad, Bert Bos was één van de inventariseerders van 1992. Inderdaad, we hoorden een en al vogelgeluid, vooral van fitis en tjiftjaf.

In de periode 1995 – 2005 heeft Staatsbosbeheer het gebied grondig op de schop genomen. In de vorige eeuwen werd hier turf gewonnen. Vanuit een praam, een lange ondiepe boot, werd het veen opgelepeld en op de legakkers te drogen gelegd. Toen de turf door steenkool verdrongen werd groeide dit landschap dicht met elzen en wilgen. De grootschalige graaf- en kapwerkzaamheden vanaf '95 waren gericht op het vergroten van het areaal laagveenmoeras, de verbossing moest teruggedrongen worden.

Interessant dat Eckhart Heunks de telling van 1992 vergelijkt met de huidige aantallen broedvogels. De soorten die in 2011-2012 toegenomen zijn, vergeleken met de situatie van 1992 zijn: de kleine karekiet, de blauwborst en ook de rietzanger nam spectaculair toe in aantal. De grauwe gans is toegenomen van 1 exemplaar naar 32 en de knobbelzwaan telde voor de ingreep drie broedparen, dat zijn er nu 16! De vos lijkt hier een beperkende factor voor ongebreidelde toename. Het feit dat de vos hier af en toe rondwaalt, houdt ook de purperreiger

tegen. In '92 was hij nog wel met drie à vier broedparen aanwezig. Van de nijlgans, de krakeend, de kuifeend en de ransuil zijn er nu ook meer.

De kersen op de taart, de bijzondere soorten als het porseleinhoen en het kleinst waterhoen hebben het tot nog toe laten afweten. Heunks wijst op landelijke trends die voor deze soorten ook niet positief zijn. En daarbij is het jammer genoeg zo dat de verlanding met riet, lisdodden en andere verlandingsvegetatie in de petgaten, maar moeizaam op gang komt. Hoge dichtheden van moerasvogels worden juist aangetroffen in de oude, reeds eerder verlandde petgaten. Juist daar komen soorten als waterral, snor, blauwborst, kleine karekiet en volop sprinkhaanzanger voor. Tegen de verwachting in hebben de minder voorkomende eendensoorten, zoals zomer- en wintertaling en de slobende de Westbroekse Zodden nog niet ontdekt als broedgelegenheid.

Belangrijk foerageergebied

De Zodden gebruiken als broedkamer is voor sommige soorten misschien nog een stap te ver, een belangrijke voedselhabitat vormen ze in ieder geval al wel voor de purperreigers. Ook als slaapplek is dit gebied bij hen in trek. Als de rust in het gebied gehandhaafd blijft, zoals dat nu het geval is, dan is het waarschijnlijk dat de Westbroekse Zodden mee gaan tellen als broedgebied, en dan niet alleen voor de purpers. Nu al is dit een belangrijk foerageergebied voor soorten, zoals boomvalk, visarend, bruine kiekendief, grote zilverreiger, lepelaar, nonnetje en klapekster. Het omringende boerenland wordt enkele malen per jaar plat gemaaid. Daardoor

vormen de Zodden ook een prima uitwijkplaats voor weidevogels, zoals tureluur en Kievit. Ook voor soorten van het kleinschalig boerenland: watersnip, kwartel, graspieper en de roodborsttapuit vormen de Zodden een goede rustplek. Die laatste genoemde soorten hadden in 2011-2012 hier trouwens al een broedplek.

De apotheose van dit artikel is, dat als de verlandingsvegetatie zich voldoende uitbreidt in de Zodden, dan is de hoop op terugkeer van zeldzame moerasvogelsoorten niet ongegrond. Dat tegen de landelijke negatieve trend in!

Wat stond er nog meer aan interessante artikelen in de vogelbladen?

De Domphoorn jrg. 47 (3) sept. '13. Natuur- en vogelwacht Vijfheerenlanden. K. Vos, buitenstation ooievaars in Herwijnen. 'Kunnen ooievaars miauwen?' 'Jazeker', zegt Kees Vos, 'jonge ooievaars kunnen niet alleen kleppen vanaf dag één, maar omdat dat kleppen nog weinig geluid maakt, bedelen ze ook met een miauwend geluid om voedsel bij de ouders.'

Dutch Birding jrg. 35 (6) 2013. Tijdschrift voor Palearctische vogels. A. Ova e.a. 'Rare birds in the Netherlands in 2012'. Een opsomming van 22 bladzijden met 'rare' vogelsoorten, soorten die hier feitelijk niet thuis horen. G. Ottens 'Rosse waaierstaar bij Camperduin –sept. 2013'. WP reports, opnieuw zeldzame soorten met natuurlijk de sperweruil in Zwolle.

Dutch Birding jrg. 36 (1) 2014. Tijdschrift voor Palearctische vogels. L. Steen et al. 'Sperweruil in Zwolle, winter '13-'14'. J. Jansen 'Voormalig broeden van goudplevier, bonte strandloper en bosruiter in Limburg en Noord-Brabant'. M. Habib 'Broedende saunders' dwergsterns in Ras Sudr, Egypte'. Varia met o.a. de zeldzame roodkopnachttegaal in China.

Fitis jrg. 49 (4) 2013 Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland. W. v.d. Schot. 'Zwarte Zeekoet bij de Zuidpier'. A. Ehrenburg. 'Hans Vader, waarnemer van verdienste', onderscheiden op de Sovon-bijeenkomst 30 nov. j.l. Chris v. Deursen. 'Opvallend gemis van gewone spreeuw'.

De Tringiaan jrg. 36 (4) 2013 VWG Schagen e.o. R. Costers 'Overzicht van dode zee- en kustvogels'. Al sinds de winter van '88-'89 worden de slachtoffers op het strand in kaart gebracht, waarbij Arnold Gronert 25 jaar voor zijn rekening nam. In de winter van 2012-2013 staan de drieteenmeeuw en de alk aan kop. Opvallende vondsten: een kempiaan, twee nijlganzen en 8 zilverplevieren. H. Wolfswinkel doet verslag van 4 jaar midwintertellingen van watervogels in

Schagerkogge en de Zijpepolders.

De Tringiaan jrg. 37 (1) 2013 VWG Schagen e.o. G. Langedijk 'Kerkuilen rondom Schagen', het jaar 2013 zal de geschiedenisboeken in gaan als een slecht kerkuilenjaar.

Het Vogeljaar jrg. 61 (6) 2013. W. Veenhuizen 'Huiszwaluw terug in de bebouwde kom van Breda'. N. v. Dam en A. Dorsman 'Zorg en aandacht voor Huiszwaluwen in Bergambacht'. W. Deeben 'Huiszwaluwen in de Kempen'. VWG Oost-Veluwe 'Huiszwaluwen onder dak in Brummen' en H. Waanders. 'Zwaluwproject Berkelland. Gemeenschappelijke noemer bij al deze streekgebonden stimuleringsmaatregelen voor de huiszwaluw is dat kunstnesten in de buurt van plaatsen waar ze vroeger ook genesteld hebben het goed doen. Verder blijkt het centrum van de stad minder in trek dan in het verleden. G. de Kroon. Energieverbruik bij de waterral bij vorst: het warmteverlies bij koude moet gecompenseerd worden met extra voedsel in de vorm van dode vis.

Vogelnieuws jrg. 26 (5) okt. 2013 Vakblad voor vogelbeschermers. R. de Vos. 'Met een twitch stimuleer je kennis en bescherming', aldus Arnoud van den Berg. Een interessante discussie tussen de oprichter van Dutch Birding en René de Vos. Het verschil tussen soortenjagers en soortenbeschermers. L. Soerink 'Met een leuke cursus kan je VWG zomaar groeien!' Prof. Th. Piersma. 'Onderzoeker van trekroutes van steltlopers'. R. Buiten 'Bescherming baseer je op onafhankelijke tellingen'. K. de Pater 'Het geheim van een succesvolle VWG: samen genieten', op bezoek bij de Vogel- en Natuurwacht Zuid-Flevoland. R. van Beusekom 'Huiszwaluwen nemen toe, ijs en weder ten spijt'.

Vogels jrg. 33 (5) winter 2013. Tijdschrift over vogels en natuurbescherming. R. de Vos 'Grote Mantel'. M. Wesseling 'We tellen ze allemaal: mussen, mussen, mussen!' R. de Vos 'De onsterfelijke vogels van Thijsse'. H. Peters 'Toekomst voor vogels en mensen in de Sahel: living on the Edge'. N. Jansma 'Ga ganzen kijken'. R. van Beusekom 'Omaanse uil: sensationele ontdekking'. H. Peeters 'Biesbosch barst van de vogels'. R. van Beusekom 'Heersers boven de wereldzee'. Mee met de Plancius langs Antarctica en de eilanden in de Zuidelijke Grote oceaan om de albatrossen te ervaren.

De hier besproken tijdschriften zijn er voor alle leden van onze vogelwerkgroep. Nieuwsgierig geworden naar één van de zeer beknopt samengevatte artikelen? Neem op een lezingavond even contact op met één van de bestuursleden, of met Paul Keuning 06-128415448